

Vstoupení generálního tajemníka ÚV KSČ soudruha Jakeše na aktivu se šéfredaktory ústředních sdělovacích prostředků – červen 1988

U nás je základní problém včlenit ekonomiku do světové ekonomiky, především do ekonomiky RVHP. Ta naše ekonomika je tím těhotná, víc než jakákoliv jiná ekonomika socialistických zemí, poněvadž má nevhodnou strukturu vytvořenou v době, kdy to bylo správné a kdy to bylo potřebné v rámci socialistických soustav – orientace na těžký průmysl, na obrovské požírání kovů, obrovské požírání energie. A samozřejmě v těch strukturách jsou lidé, kteří tomu dál fandí. Já bych řekl, že tam jsou převážně tito lidé, převážně, poněvadž to bylo zcela logické, asi na tom byla postavena naše budoucnost. Ti samozřejmě se brání tomu. Vemte si huťáře, čím víc oni toho železa budou dělat, tím víc využijí své základní výrobní fondy. Pracovní síly, které tam mají, ty jsou dané a tak tedy uvnitř není žádná brzda, naopak tím větší zisk je pro ně, ale tím větší ztráta je pro národní hospodářství. To je pomoc? To je cesta do pekel! S tím je třeba skončit, přestat, snižovat výrobu oceli, následně těžbu koksu, který je na ní třeba a následně řešení ekologických problémů atd. A oni se tam pořád cpou. Prostě oni jedou do Sovětského Svazu, tam je přemlouvají aby chtěli železo, aby tímto způsobem nás donutil, prostě aby jsme setrvali u těch 15 ti miliónů tun! Jsou ochotni ho vyprodat na všechny strany. Tato psychologie, tato filosofie tu existuje a my jí často zase podporujeme, vychvalujeme je v tomto smyslu. Nejsme proti hornictví nic takového, jsme pro, ale nač prostě máme my vychvalovat, že prostě zase byla překročena těžba uhlí, když my chceme a náš smysl je nechtít tu těžbu, snížit tu těžbu uhlí, těžké sebekritice co děláme a co jsme dělali, že to uhlí potřebujeme. Jak to že jsme nerealizovali kroky, aby se nepotřebovalo to uhlí. Tedy tam už není ten hlavní, bych řekl, tah v tomto smyslu, do čeho máme jít. Tedy náš útok musí být na úspory paliv a kolem toho musíme mluvit. A taky konec konců proč oni zase mají zájem, když to překročí, dostanou vysoký prémie, dokonce se hádají každý rok, aby měli co nejnižší plat, aby je mohli co nejvíce překročit a co největší prémie dostat. Přitom ta kapacita těch těžebních zařízení je daná, pokud tam nenastanou nějaké komplikace, nějaký havárie atd., tak to hrabe, hrabe, tam je to dané. No a když budou hrabat v sobotu, tak dostanou za to víc peněz. Kdyby nemuseli hrabat v sobotu, oni mají zájem, aby hrabali, ale zájem společnosti to není, aby se hrabalo. Zájem společnosti není taky, aby se maximum, bych řekl elektrické energie vyrábělo a tím se prostě neehospodárně potom pracovalo. My tu musíme tvořit i nějaký tlak, takovou reálnou, bych řekl v tom smyslu, nedostatkovou, tlačit je – fabriky, aby nepotřebovali tu energii, aby ji nechtěli tu energii, tu elektrickou a ne ji jim nabízet a pokutovat za to, že jí neodebrali. Jo. Oni tím argumentovali, ale ta pokuta je za to obvykle, že jí neodebrali v noci. Za to je, ale to oni prostě neřeknou. Oni to berou všechno přes den. No za to je ta pokuta, že neodebrali prostě podle diagramu, který měli odebírat. To znamená, vykašlou se na všechno, jen žádnou organizátorskou práci, nedělají na noční, pece veliké, vypnou to všechno a běží na denní, že jo. No a pak samozřejmě energetické kapacity nemůžou stačit. Tady mluvím zase o tom, aby v naší propagandě byl zase ten správný tón, aby se šlo po těch strategických cestách, že jo, to znamená úspory. Člověk si kolikrát říká, jak je to možné, a teď tu nemohoucnost si klade, jak to, že jsme tak nemohoucí. Jestliže víme a i to v Sovětském Svazu a všady v celém RVHP, víme to, všichni to křičíme, tvrdíme to z tribun, že uspořit elektrickou energii i jinou je třikrát levnější, než jí znovu získat. Třikrát levnější. Ale všechny naše plány v RVHP jdou na to, abychom měli další naftu, další plyn, další uhlí, další rudu atd. A do toho se dají peníze. A nedávají si aby se uspořilo. Tady vidíte, jak je složitý, aby z té ideologie to došlo k praxi. Obrovská setrvačnost tady působí. Víme to, a my nejsme schopni ten manévř udělat. Abychom řekli tomu Shrenbergerovi; „Nic nedostaneš, prostě“.

A hodíme do toho šetření, prostě tyhle ty prachy všechny. A on znovu ty doly další otvírá na tom Slaným a tamhle pod těma horami, že jo, na tom Frenštátu a bude to tam likvidovat, všechnu tu krajinu a všechno možný a znovu se tam, ano, ono je to výhodné, i lidé kteří tam dělají, dostávají vysoké platy. Oni se tam zabydleli, musela by být otázka, kam je dát, co s nimi dělat.

To jsou ty brzdy naše, základní, tohle to. To my musíme prostě překonávat. Tady ten moderní pohled na tu ekonomiku, aby lidé viděli, o co jde, v čem to je tedy, co jim zabezpečí, že se budou mít líp. A co to není. Přičemž do mnohých odvětví skládáme ty prostředky, kdy vlastně jestli to bude zapláceno, tedy rentovat se, tak je to obvyklé za dvacet let u těch těžkých odvětví. Nejdřív tedy dáváme peníze do něčeho, co má za dvacet let fungovat, co bude ale za dvacet let, co bude s tou vědou a technikou, máme je tam dnes dávat, nemůžeme jinak projít? Bohužel tyto otázky řídicí sféra si často neklade a tak resortně každý za to své bojuje, prostě, aniž by viděl tyhle ty souvislosti a tyhle ty potřeby. V tomto smyslu potřebujeme velikou pomoc, nebo změnu myšlení přístupu. Ono se říká jaké změny myšlení, ale jde o změny myšlení skutečně. Je tady jaké si myšlení. To platí v tom extenzivním rozvoji. A je jaké si nové myšlení, které prostě vychází z těch nových potřeb bezprostředně, tedy mozek se nezměnil, ale jsou to nové pohledy. Někteří to odmítají, vůbec ten název, že jo. Že žádné nové myšlení neexistuje atd. Nové přístupy. No nemluvme třeba o novém myšlení. Ale ty nové přístupy je třeba. Život si je vyžaduje. No a to je všechno soudruzi.